

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 18426
Tarih : 10.05.2022

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanlığı
Tarih: 10/05/2022 16:55
Sayı: E-120.10-1013134

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kürt meselesinin çözümü Kürt kimliğinin tanınmasına, Kürt kimliğinin tanınması ise Kürt dilinin hayatın her alanında kullanılmasına bağlı olduğuna göre, Kürtçenin eğitim dili olarak kabul edilmesi, Kürt meselesinin çözümünde kritik bir önemi haiz olacaktır. Kürtlerin başta siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik statüsünün Anayasal güvenceye kavuşturulması ve bununla bağlantılı olarak Kürtçe ve lehçelerinin ana okul, ilk, orta, lise ve akademik düzeyde üniversitelerde resmi ve bölgesel dil olarak tanınması gerekmektedir. Kürtçe ve lehçelerinde anadilde eğitim verilmesine, Kürtçe ve lehçelerinin yasal güvence altına alınması ve anadil eğitiminin önündeki engellerin tespiti ve incelenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

ÖZET GEREKÇE

Kürt meselesinin, Türkiye'nin en temel meselelerinden biri olduğu saptaması hemen herkes tarafından paylaşılan ortak bir görüştür. Kürt meselesinin ortaya çıkışında Kürt dili üzerinde uygulanan baskı ve yasakların tayin edici bir role sâhip olduğu dikkate alındığında, dil sorununun ne denli önemli olduğu daha iyi anlaşılır. Hâl böyle olmakla birlikte, dil sorunu, hiçbir zaman -bütün yönleriyle birlikte- Kürt meselesi etrafında yaşanan tartışmalarda odak olma özelliğine sâhip olmadı ve hak ettiği ilgiyi görmedi. Dil sorununa ilişkin hâfızalar zorlandığında, sâdece çocuklara Kürtçe isim koyulması, yerleşim yerlerinin eski isimlerinin iade edilmesi, üniversitelerde seçimlik ders olarak Kürtçenin okutulması ve çift dilli belediyecilik hizmeti verilmesi gibi talep ve tartışma başlıkları akla gelir. Anadil(in) eğitimi, anadilde eğitim, eğitimde anadilin kullanılması ya da çiftdilli eğitim gibi kavram ve taleplerin hâfızalarda belirgin bir yeri yoktur. Bu kavramlaştırmalar ve onların arkasındaki talepler, ağırlıklı olarak son yıllarda gündemimize girdiler.

GEREKÇE

Kürt halkının dili 1923 yılından itibaren yasaklanmaya başlanmıştır. Kürt köyleri, bölgeleri, kasabaları, çeşmeleri, dağları, ovaları, yeni doğan çocuk isimleri tamamen Türkçeleştirilmeye, bir dil ve kültür ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde yer isimlerini değiştirmek için özel devlet komisyonları kuruldu. 12.211 köy ve kasaba ismi ile 4 bin dağ, ırmak ve diğer coğrafi yerler dahil olmak üzere 28 bin civarı yer adının değiştirildiği belirlendi. Zorunlu İskân ile Kürtler batıya zorla göç ettirilmişlerdir. Kürtlerin yaşadığı illere balkanlardan Türk göçmenler getirilip yerleştirildi. Tüm bu çalışmaların amacı Kürt dilinin unutturulmasıydı. Kürtçe uzun yıllardır yasak olduğundan kamusal alanda kullanılmadığından edebiyat dili, bilim dili olarak çok fazla gelişemedi. Fakat Dengbejler ve çirokbejler aracılığıyla Sözlü Edebiyat kültürü sayesinde ağızdan ağza fısıltı halinde dolaştı. Günlük kullanımdan düşmedi. Gelişti, yurt dışında sürgün hayatı yaşayan yazarlar çok güçlü edebiyat eserleri yazdılar. Kürt müziğine gönül koymuş olanlar, içli nağmelerini gizlice karanlık odalarda amatörce kasetlere kayıt ettiler. Bu kasetler elden ele dolaşarak evlerde kısık sesle dinlendi.

Kürtçeye tahammülsüzlüğe ilişkin yakın tarihte yaşanan birkaç örnek:

- Haziran 2019'da da İstanbul Taksim'deki İstiklal caddesinde Kürtçe şarkı söyleyen Zana Zendo ve Serhat Çelik adlı gençler gözaltına alınmıştı.
- Haziran 2021'de Beyoğlu Belediyesi zabıta ekipleri, İstiklal Caddesi'nde Kürtçe müzik yapan müzisyenlerin şarkı söylemesine izin vermemiş ve müzik aletlerine el koymuştu.
- Ocak 2022'de Sosyal medyada paylaşılan bir görüntüde İstiklal Caddesi'nde Kürtçe şarkı okuyan gençlerin polis ekiplerince önlendiği iddia edildi.

Kürt meselesi; Kürt kimliğinin yok sayılması, bastırılması, Türk etnik kimliği içerisinde eritmeye ve asimile edilmeye çalışılmasının bir neticesi olarak ortaya çıkmış çok yönlü ve çok aktörlü bir etno-politik meseledir. Çok yönlüdür; çünkü özünde etno-politik bir mesele olmasına karşın, sosyal ve ekonomik boyutları da olan bir meseledir. Çok aktörlüdür; çünkü, yerel, ulusal ve uluslararası mekânlardaki birçok aktör, meselenin şekillenmesinde ve gelişiminde olduğu kadar, çözümünde de tayin edici role sâhiptir. Kürt kimliğinin uzunca bir süre tanınmamasının, Kürt kimliğinin tanınmasına yönelik demokratik ve legal oluşumların şiddetle bastırılmasının, meşru çerçevede demokratik hak taleplerini dile getirenlerin insanlık dışı ağır işkence ve kötü muamelelere maruz bırakılmasının bir sonucu olarak ortaya çıkan silahlı şiddet, toplumda çok ağır tahribatlara ve travmalara yol açtı. Kürt meselesinin çözümsüzlüğünün yol açtığı şiddet olgusu, can almaya, can yakmaya ve insanları acılara boğmaya başladı. Böylece Kürt meselesi, şiddetle birlikte anılan bir mesele olarak ortaya çıkmış oldu. Bütün toplumsal sorunların çözümünde olduğu gibi etnik sorunların çözümünde de demokratik siyasetin öngördüğü özgür tartışma, diyalog ve müzakere zemini oluşturulamadı.

Şiddetin, karşı şiddeti besleyerek yaygınlaşması, Kürt meselesinin şiddet sarmalına kapılması sonucunu doğurdu. Buna paralel olarak, ülkede etnik gerilim artmaya ve etnik ayrışma eğilimleri belirmeye başladı. Böylece Kürt meselesi, toplumsal hayatın hemen her alanında

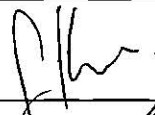
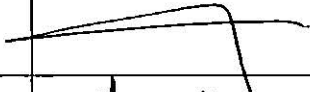
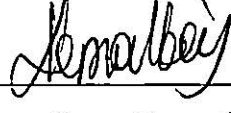
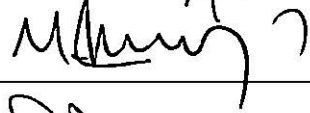
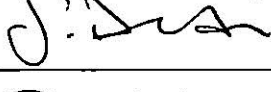
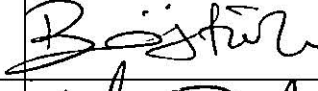
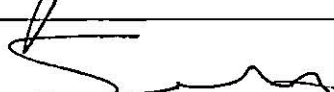
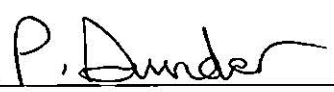
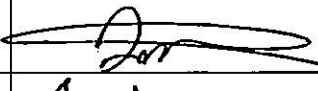
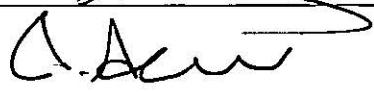
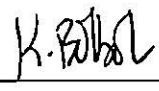
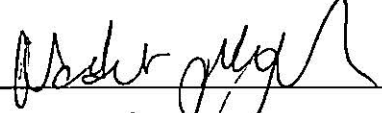

yaşanan olumsuzlukların kaynağı olarak algılanan bir mesele hâline gelmiş oldu. Kürt meselesinin çözümsüzlüğünün yarattığı tahribatın toplum açısından maliyeti çok yüksek oldu. Gerçekten de Kürt kimliğine ilişkin haklı taleplerin karşılanmaması ve sorunun çözümünün ötelenmesi insanî, sosyal, siyasî, iktisadî, hukukî ve idarî boyutta büyük maliyet yarattı. Bunların ötesinde tabiatın tahrip edilmesinden kaynaklanan bir maliyeti de oldu. Söz konusu alanlara ilişkin maliyet, bu sorun çözümsüz kaldıkça artarak devam edecektir. Bütün bu nedenlerden ötürü Kürt meselesi, Türkiye'nin acil çözüm bekleyen sorunlar sıralamasının başında yer almaktadır.

Türkiye'de gerçekleştirilen araştırma bulguları anadili Türkçe'den başka bir dil olan çocukların eğitim sürecinde yaşadıkları sorunları gözler önüne seriyor. Eğitim Reformu Girişimi adına hazırlanan ve İstanbul, Diyarbakır, Şanlıurfa, Mardin, Erzurum ve Konya illerinde yapılan alan araştırmasına dayanan bir rapor, evde Türkçe konuşulma oranı ile okula devam eden çocukların oranı ve evde Türkçe dışında bir dilin konuşulma oranı ile okulu terk eden çocukların oranı arasında doğrusal bir ilişkinin varlığını ortaya koyuyor. Raporda, okulu terk eden çocukların evinde Türkçe konuşulma oranının % 48, okula devam eden çocukların ise evlerinde Türkçe konuşulma oranının % 65 olduğu ifade ediliyor. Evde Türkçe'den başka dil konuşan çocukların, okulu terk eden çocuklar içindeki oranının %52 olduğu belirtiliyor. Yine Eğitim Reformu Girişimi tarafından hazırlanan "Çiftillilik ve Eğitim" başlıklı raporda, bu konuya ilişkin yapılmış çalışmalardan çıkardığı sonucu şu şekilde özetliyor: "Türkiye'de örgün eğitime başlayan çocukların önemli bir bölümü okula başlarken Türkçe dışında bir dil bilmektedir. Bunun yanı sıra Türkçe ile sorun yaşamakta ve bu durum gelecekteki eğitim başarılarını etkilemektedir." Benzer bir değerlendirmeye, "Türkiye'de Çiftillilik ve Eğitim: Sürdürülebilir Çözümler İçin Atılması Gereken Adımlar" adlı çalışmada da yer veriliyor.

Türkiye'nin Anadili Haklarına dair Birleşmiş Milletler bildirisini kabul etmesine rağmen anadil ile ilgili çekinceleri kaldırmamıştır hala. Bu durum anadilinde eğitim hakkı başta olmak üzere, kültürel çeşitliliği koruma ile ilgili taraf olunan uluslararası anlaşmaların da ihlal edilmesidir. Devletin ve iktidarın seçmeli dersler yöntemiyle geçiştirdiği anadilinde eğitimin, zaman kaybetmeksizin özgür bir eğitim yaklaşımıyla başlatılması, kültürel çeşitliliğimizin korunması açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Kürtçe ve lehçelerinin yasal güvence altına alınması ve anadil eğitiminin önündeki engellerin kaldırılarak anadilde eğitim verilebilmesi amacıyla gerekli yasal düzenlemelerin yapılması amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulması elzemdir.

1	FATMA KURTULAN	MERSİN	
2	ZÜLEYHA GÜLÜM	İSTANBUL	
3	MUSA PİROĞLU	İSTANBUL	
4	SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ	İZMİR	
5	DERSİM DAĞ	DİYARBAKIR	
6	MURAT SARISAÇ	VAN	
7	SAİT DEDE	HAKKARİ	
8	BERDAN ÖZTÜRK	AĞRI	
9	HİŞYAR ÖZSOY	DİYARBAKIR	
10	EBRÜ GÜNAY	MARDİN	
11	OYA ERSOY	İSTANBUL	
12	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
13	PERO DUNDAR	MARDİN	
14	DİRAYET DİLAN TAŞDEMİR	AĞRI	
15	AYŞE ACAR BAŞARAN	BATMAN	
16	KEMAL BÜLBÜL	ANTALYA	
17	FELEKNAS UCA	BATMAN	
18	NECDET İPEKYÜZ	BATMAN	
19	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
20	İMAM TAŞÇIER	DİYARBAKIR	